

دهمی

یازدهمی

با بیا تام لند

جزوه
دوره سالانه ۱۴۰۴

تاریخ یازدهم

درس اول و دوم

استاد بیگدلی

تاریخ یازدهم درس ۱

● (گونه‌های منابع تاریخی از ظهور اسلام تا پایان عصر صفوی)

نکته تاریخ علمی است متکی بر روش و قواعد خاص خود- مورخان با کاوش و نقد و بررسی شواهد و مدارک مندرج در منابع تاریخی قادر به شناخت، تحلیل و تفسیر رویدادها و تحولات گذشته/ منابع مورخان برای فهم زندگی اجتماعی انسان در گذشته دارای گونه‌های مختلف

۱ منابع غیرنوشتاری:

آ محوطه‌ها و بناهای تاریخی:

◀ آثار برجای مانده از دوره تاریخی مورد مطالعه ← امکان آگاهی مورخان از اوضاع فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و نظامی دوران گذشته

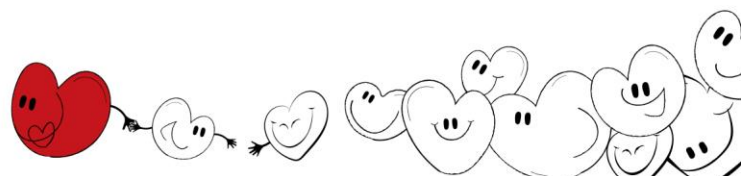
◀ مکان‌های تاریخی (غار حرا، کوه احد یا دشت چالدران) هریک بستر وقوع یک رویداد تاریخی

◀ آثار و بناهای تاریخی مانند میدان نقش جهان، مسجد گوهرشاد و به‌طور کلی آثار ساختمانی و معماری نظیر کاخ‌ها، کاروان‌سراها و قلعه‌ها، برج‌ها، زیارتگاه‌ها، مقبره‌ها، پل‌ها و جاده‌ها، آب انبارها، مساجد، کلیساها، معابد و خانقاه‌ها، بنادر و اسکله‌ها و روستاها، از مهم‌ترین منابع و مراجع پژوهش درباره گذشته‌های دور و نزدیک ← این آثار، کمک به مورخان برای فهم عمیق‌تر و بازسازی دقیق‌تر گذشته‌ها

ب ابزارها و وسایل دست‌ساخته انسان:

◀ از منابع بسیار موثق

◀ انواع پوشاک، جواهرات، ابزارهای کشاورزی، ظروف، وسایل حمل و نقل، اشیای هنری مثل مجسمه‌ها، تابلوهای نقاشی، سازهای موسیقی، جنگ‌افزارها، وسایل خانگی و در مجموع تمام دست‌ساخته‌های انسانی بازمانده از گذشته ← گواه روشنی بر فرهنگ و عقاید و آداب و رسوم پیشینیان ما ← از این رو بررسی این آثار (که به‌طور خاص در قلم و دانش‌هایی چون باستان‌شناسی، معماری و هنر قرار می‌گیرند)، اطلاعات بسیار مفیدی در اختیار مورخان برای بازآفرینی گذشته، قرار می‌دهد.

پ آثار شفاهی:

◀ مطالعه روشمند افسانه‌ها و اساطیر اقوام در دوره‌های مختلف تاریخ، خاطرات شفاهی، انواع مختلف ادبیات عامیانه میانه اعم از داستان‌های تاریخی، قهرمانی، اخلاقی و تخیلی، گونه‌های متفاوت مثل‌ها، لطیفه‌ها، و انواع شعر نظیر دوبیتی، تصنیف، ترانه و لالایی ← کمک زیادی به شناخت فرهنگ، آداب و رسوم و سنت‌های مختلف اجتماعی در دوره‌های مختلف.

۲ مراجع و منابع نوشتاری (بسیار متنوع و متعدد):

آ کتاب‌های تاریخی: از جمله مهم‌ترین منابع پژوهش در گذشته، کتاب‌های تاریخی نوشته شده در دوره‌های مختلف توسط مورخان - کتاب‌های تاریخی تألیف شده در دوران اسلامی برخوردار از تنوع خاص.

◀ نمونه کتاب‌های تاریخی: تاریخ‌های عمومی - تاریخ‌های محلی - تاریخ‌های سلسله‌ای - تک‌نگاری - تاریخ‌های منظوم

ب سفرنامه‌ها:

◀ ارائه، اطلاعات مفید از زندگی اجتماعی مردم ایران که در منابع دیگر کم‌تر دیده می‌شود.

◀ بسیاری از جهانگردان، ارائه گنجینه‌ای از اطلاعات ارزشمند درباره تاریخ اجتماعی و فرهنگی و جغرافیایی تاریخی سرزمین‌هایی که دیده‌اند (از جمله ایران)

پ نوشته‌های جغرافیایی:

◀ بررسی و مطالعه محیط جغرافیایی رویدادها دارای اهمیت زیاد در پژوهش تاریخی

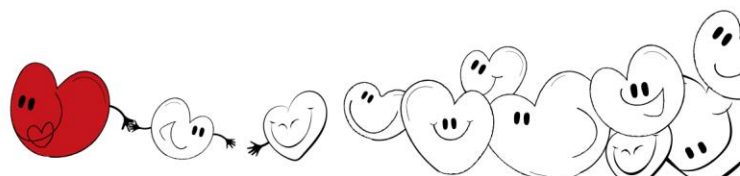
◀ نوشته‌های جغرافیایی ← ارائه اطلاعات بسیار با اهمیت درباره آداب و رسوم، فرهنگ و نوع معیشت، آب و هوا، وضعیت اقتصادی، وضعیت نظامی، راه‌ها، کالاها، قلعه‌ها، برج‌ها، بندرها، رودها و دریاها، پایتخت‌ها، ادیان و اعتقادات، نژاد و زبان و حدود و سرحدات و مرزهای سرزمین‌ها و حکومت‌های محلی

◀ برخی از این متون: کتاب‌هایی با عنوان مشترک المسالك و الممالک تألیف نویسندگان مختلف از جمله اصطخری

ت ادبیات و متون ادبی:

◀ متون نظم و نثر ادبی، گونه مهمی از منابع تاریخی ← زیرا اوضاع سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و عقاید دینی و فلسفی رایج در هر عصری، کم و بیش در شعر شاعران و نویسندگان آن عصر انعکاس می‌یابد.

◀ بسیاری از شاعران مانند انوری، شاعر دوره سلجوقی در قصیده‌نامه اهل خراسان، سعدی در بوستان و گلستان و حافظ در دیوان خود، به خوبی اوضاع سیاسی، اجتماعی و فرهنگی زمان خود را نقد کرده‌اند.

ث سیاست‌نامه‌ها و اندرزنامه‌ها:

◀ کتاب‌های سیاست‌نامه‌ای حاوی اطلاعاتی سودمند درباره شیوه کشورداری، منسبات حکومت و مردم و تشکیلات و نهادهای اداری، اقتصادی، نظامی و فرهنگی ← یکی از برجسته‌ترین این آثار سیاست‌نامه خواجه نظام‌الملک توسی وزیر مقتدر عصر سلجوقی

◀ اندرزنامه بیشتر درباره اخلاق کشورداری و منسبات اخلاقی فرمانروا و مردم

◀ از نمونه‌های مشهور اندرزنامه: قابوس‌نامه نوشته عنصرالمعالی (قرن ۵. هـ)

ج سایر نوشته‌ها:

◀ انواع دیگری از تألیفات با نام طبقات، انساب و فرهنگ‌نامه‌های زندگی‌نامه‌ای حاوی اطلاعات مفید تاریخی / اسناد برجای مانده از دیوان‌های حکومتی سلسله‌ها نظیر فرمان‌ها، معاهدات سیاسی، اسناد اقتصادی و فرهنگی و منشآت (نامه‌ها) از اطلاعات مفید تاریخی / اسناد برجای مانده از دیوان‌های حکومتی

◀ متون تقویمی و گاه‌شماری، متون فلسفی و کلامی و فقهی، متون اخلاقی و سایر تألیفات علمی می‌توانند مورد توجه و مطالعه مورخان قرار گیرند به‌منظور تبیین اوضاع علمی دوره‌های تاریخی

◀ نوشته‌های روی سکه‌ها ارائه اطلاعات مفیدی درباره اوضاع سیاسی، اجتماعی، مذهبی، اقتصادی و هنری سلسله‌های حکومتی و نام پادشاهان

● (۱- انواع کتاب‌های تاریخی) ●

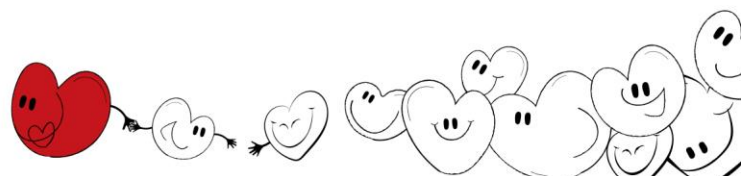
۱ تاریخ عمومی:

◀ آغاز از قرن ۳ هـ.ق تا اواخر قاجار

◀ از آفرینش عالم و سپس شرح زندگی حضرت آدم و دیگر پیامبران / و پس از آن آغاز تاریخ اساطیری ایران از کیومرث و ختم به پایان دوره ساسانیان

◀ در ادامه ثبت و ضبط رویداد های تاریخ اسلام و سلسله های ایرانی تا زمان حیات خود

◀ تاریخ طبری از مهم ترین و مشهور ترین تاریخ های عمومی (تالیف محمد بن حریر طبری) (۲۲۴ تا ۳۱۰ ق)

۲ تاریخ محلی:

◀ از مهم‌ترین گونه‌های تاریخ‌نگاری

◀ یکی از گنجینه‌های مهم اطلاعات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، نظامی و جغرافیایی شهرها و مناطق

ایران

◀ انگیزه اصلی ثبت و ضبط رویداد های تاریخی، بیان ویژگی جغرافیایی و اقتصادی و نگارش زندگی‌نامه مفاخر محلی

◀ تاریخ سیستان از مولفی ناشناخته در موضوع تاریخ سیستان از ایام قدیم تا سال ۷۲۵ ق.

۳ تاریخ سلسله‌ای:

◀ رواج در دوره اسلامی

◀ نگارش توسط ادیبان و دانشمندان

◀ پیوستگی با تاریخ‌نویسی محلی

◀ تاریخ بیهقی اثر ابوالفضل بیهقی درباره تاریخ غزنویان

◀ فرمانروایان بزرگ و کوچک به منظور ثبت و ضبط رویدادهای دوران خود، تشویق ادیبان برای تدوین رویدادها

۴ تک‌نگاری:

◀ مرسوم از دوره تیموریان

◀ به اشاره فرمانروا

◀ عجائب‌المقدور فی نوائب تیمور (زندگی تیمور) از ابن عربشاه

◀ ثبت تاریخ زندگی فرمانروا به صورت متمرکز و ویژه

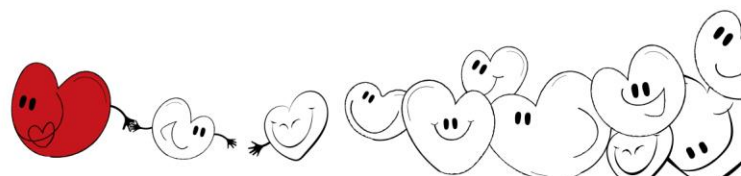
۵ تاریخ منظوم:

◀ پیشینه‌ی دیرینه

◀ رواج در دوره مغولان

◀ رویداد تاریخی به نظم

◀ شاهنامه فردوسی

تست ۱ کتاب تاریخ بیهقی اثر ابوالفضل بیهقی، در شمار کدام گونه از متون تاریخ‌نگاری است؟ (کنکور خارج ۱۴۰۱)

- ۱ محلی ۲ سلسله‌ای ۳ تک‌نگاری ۴ عمومی

تست ۲ کدام مورد درباره‌ی گونه‌های متون دست‌اول برای پژوهش در تاریخ ایران، درست است؟

(کنکور تیر ۱۴۰۳ خارج)

- آ تذکره‌ها و تراجم، متون زندگی‌نامه‌ای هستند.
 ب منشآت و فرمان‌ها در شمار اسناد هستند.
 ج نوشتن اندرزنامه‌ها در ایران از قرن پنجم هجری و با تألیف قابوسنامه شروع می‌شود.
 د پژوهشگران برای تحقیق در تاریخ دوره ساسانی، با فقدان اندرزنامه‌ها روبه‌رو هستند.
 ۱ «الف» و «ج» ۲ «ج» و «د» ۳ «الف» و «ب» ۴ «ب» و «د»

تست ۳ کدام گزینه، کمک زیادی به شناخت فرهنگ، آداب و رسوم و سنت‌ها، در دوره‌های مختلف تاریخی

(کنکور ۱۴۰۰ خارج)

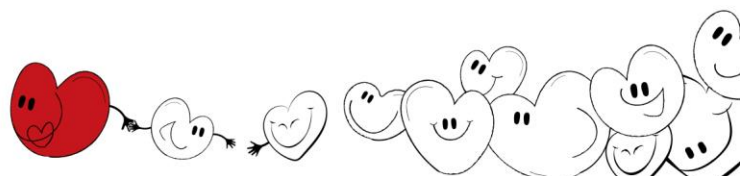
می‌کند؟

- ۱ شهرهای تاریخی ۲ بناهای تاریخی ۳ اساطیر اقوام ۴ تابلوهای نقاشی

تست ۴ نوشته‌های کدام دسته از آثار اطلاعات مفیدی درباره‌ی اوضاع اقتصادی و هنری سلسله‌ها در اختیار

محققان می‌گذارد؟

- ۱ سکه ۲ انساب ۳ سفرنامه ۴ اندرزنامه

تست ۵ کدام موارد درباره تاریخ نگاری ایران در دوره مغول- تیموری (سده های هفتم تا نهم هجری قمری)، درست است؟

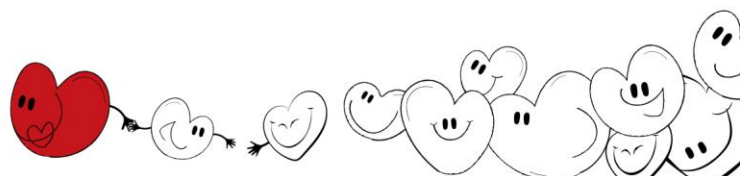
(کنکور تیر ۱۴۰۲)

- آ اثر شاخصی در تاریخ نگاری محلی تالیف نشد
  - ب نگارش متون تاریخی با تمرکز ویژه بر توصیف زندگی و اقدامات یک فرمانروا مرسوم شد
  - ج سرودن تاریخ های منظوم رواج بسیار یافت
  - د علاقه رجال ایرانی به جاودانه ساختن موفقیت های سیاسی و نظامی، شکوفایی تاریخ نگاری را سبب شد
- ۱ (ب) و (ج)
- ۲ (الف) و (د)
- ۳ (ج) و (د)
- ۴ (الف) و (ب)

تست ۶ در کدام مورد توصیف درستی درباره رویداد ها یا روند های تاریخ نگاری در ایران آمده است؟

(کنکور خراج تیر ۱۴۰۲)

- ۱ تاریخ نگاری در قرن دهم، نسبت به قرن نهم هجری از رواج و رونق بیشتری برخوردار شد
- ۲ تالیف متون تاریخی با تمرکز مورخ بر توصیف اقدامات یک فرمانروا، از دوره تیموریان مرسوم شد
- ۳ ظهور سلسله های محلی، امکان پیوستگی تاریخ نویسی محلی با تاریخ نویسی عمومی را فراهم آورد
- ۴ اتمام تالیف تاریخ سیستان در قرن ۸ هجری قمری، نقطه پایان تاریخ نگاری محلی در ایران بود

تاریخ یازدهم درس ۲

روش پژوهش تاریخ:

- ◀ در گذشته مورخان برای تشخیص و تعیین اصالت اخبار و اسناد (شواهد و مدارک) یک رویداد تاریخی، روش‌ها و فنونی را به کار می‌گرفتند. برخی از این روش‌ها تا به امروز نیز معتبرند.
- ◀ با ابداع روش‌های جدید علمی در سده‌های اخیر، مورخان روش‌ها و ابزارهای جدیدی را برای تشخیص و تعیین اصالت و اعتبار اخبار و منابع تاریخی به خدمت گرفتند.

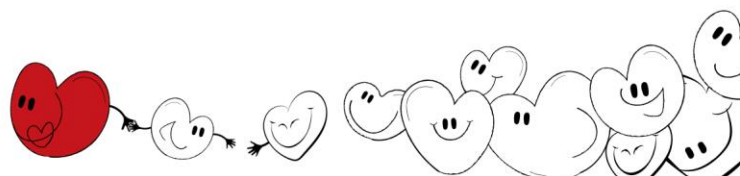
○ **معیارهای سنجش اعتبار خبر تاریخی**

- ◎ مورخان در روبه‌رویی با گزارش تاریخی، اعتبارسنجی و نقد آن
- ◎ نقد یک خبر تاریخی همان اعتبارسنجی و بررسی اصالت خبر در دو مرحله:

۱ **سنجش اعتبار و نقد راوی:**

- ◀ در این مرحله بررسی موضوعاتی نظیر ویژگی‌های هویتی روایت‌کننده خبر، محل تولد و زندگی، گرایش فکری، مذهبی و سیاسی و جایگاه علمی او توسط پژوهشگران و مورخان
- ◀ تلاش پژوهشگران برای بررسی علائق و انگیزه‌های راوی در بیان خبر، بررسی و فهم و کشف اندیشه و مقصود او
- ◀ یکی از کارهای مورخان در نقد روایت‌کننده، تعیین فاصله زمانی و مکانی بین راوی و خبر تا معلوم شود روایت‌کننده خود مستقیماً شاهد وقوع رویدادی بوده یا خبر را از دیگران نقل کرده است.
- ◀ ارزش و اعتبار خبری که راوی آن خود به‌طور مستقیم، شاهد رویداد بوده به‌مراتب از خبری که روایت‌کننده آن را از دیگران نقل کرده بیش‌تر است.
- ◀ در گذشته مورخانی مانند مسعودی، برای بررسی درستی و نادرستی برخی از اخبار و گزارش‌های تاریخی به مسافرت می‌رفتند و مکان رویدادها را از نزدیک بررسی می‌کردند.

ب **سنجش اعتبار و نقد و بررسی گزارش‌ها و منابع تاریخی**

۱ مطابقت با عقل:

یکی از مهم‌ترین و مؤثرترین معیارهای سنجش درستی یا نادرستی یک گزارش تاریخی بررسی مطابقت و یا عدم مطابقت آن با عقل

در گذشته اعتقاد بسیاری از مورخان به این اصل و بهره بردن از معیار عقل برای سنجش اخبار ← برای مثال یعقوبی، مقدسی، ابن مسکویه، بیهقی و ابن اسفندیار، عدم مطابقت یک روایت تاریخی با عقل را دلیل بطلان و نادرستی آن می‌دانستند.

۲ مقایسه و تطبیق با سایر منابع و شواهد

مقایسه و مطابقت یک خبر و منبع تاریخی با سایر منابع نظیر اطلاعات مندرج در سایر کتاب‌های تاریخی و یا نوشته‌های دیگر مانند نسب‌نامه‌ها، سفرنامه‌ها، دیوان‌های اشعار، متون اخلاقی، فتوت‌نامه‌ها، سیاست‌نامه‌ها و امثال آن، روشی سودمند برای تعیین اعتبار اخبار و اسناد

۳ مطابقت با نتایج تحقیقات باستان‌شناسی:

در سال‌های اخیر دانش باستان‌شناسی با بهره‌گیری از ابزارها و روش‌های مدرن، پیشرفت زیادی کرده و نتایج تحقیقات آن علم معیاری مناسب برای سنجش اعتبار اخبار تاریخی

نتایج تحقیقات علمی باستان‌شناسی روی محوطه‌ها و بناها و آثار گوناگون تاریخی، کمک به مورخان برای ارزیابی دقیق اخبار و مندرجات کتاب‌های تاریخی

۴ سنجش گزارش‌ها براساس زمان و مکان:

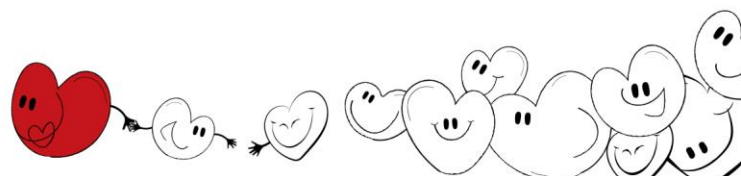
زمان و مکان دو رکن مهم یک رویداد تاریخی

خبر و روایتی که فاقد زمان و مکان دقیق و مشخص باشد، از اصالت و اعتبار کافی برخوردار نیست.

۵ اعتبارسنجی با تکیه بر دستاوردهای علوم تجربی:

امروزه پیشرفت علوم تجربی به‌ویژه علمی مانند شیمی، زیست‌شناسی، فیزیک و پزشکی و ابداع روش‌ها و ابزارهای مدرن، ایفای نقش بسزا در تعیین اصالت و اعتبار اسناد و اخبار تاریخی

همخوانی یا ناهمخوانی یافته‌های این دانش‌ها با داده‌های تاریخی، روش مفیدی برای تعیین اصالت و اعتبار گزارش‌های تاریخی است و اعتبار آن‌ها را مورد تردید قرار می‌دهد.

۶ اعتبارسنجی به کمک دستاوردهای سایر علوم انسانی:

- ▶ پژوهش‌ها و داده‌های سایر علوم نظیر جامعه‌شناسی، اقتصاد، جامعه‌شناسی تاریخی، جغرافیای تاریخی، اسطوره‌شناسی، زبان‌شناسی، خط‌شناسی، نسخه‌شناسی، نشانه‌شناسی، مردم‌شناسی و برخی رشته‌های دیگر، دستاوردهای ارزشمندی را پیش روی مورخان قرار می‌دهند.
- ▶ این اطلاعات مورخان را در تعیین اصالت اخبار و منابع تاریخی یاری می‌دهند.
- ▶ امروزه بهره‌برداری از دستاوردهای مطالعات بین‌رشته‌ای در جهان رو به افزایش

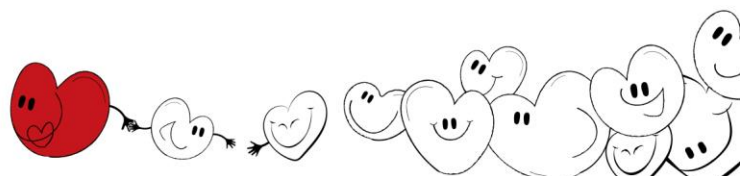
۲- انواع تاریخ‌نگاری

۱ روایی:

- ▶ در تاریخ‌نگاری روایی، مورخ روایت‌های مختلف و متعدد دربارهٔ موضوع واحد را با آوردن اسناد ذکر می‌کند (طبری برای تالیف کتاب خود، اخبار فراوانی را جمع کرد و در این راه رنج برد)
- ▶ مهمترین ویژگی این تاریخ‌نگاری: ذکر روایت‌ها بدون هیچ گونه دخل و تصرفی
- ▶ در آغاز برای ثبت و ضبط سیره پیامبر و صحابهٔ ایشان ولی بعدها برای ثبت وقایع دوران‌های بعدی
- ▶ از برجسته‌ترین چهره‌های طبری
- ▶ واگذاری درستی مطلب به خواننده
- ▶ یکی از معایب: عدم ارائه نظر درباره درستی و نادرستی ← از نظر برخی امتیاز بزرگ به دلیل روبه‌رو شدن مورخان بعدی با اخبار گوناگون و قضاوت درباره اصل خبر با مدارک کافی

۲ ترکیبی:

- ▶ مورخ به جای ذکر همه روایات دربارهٔ یک موضوع، با مطالعه و مطابقت دادن همهٔ روایت‌ها، تنظیم گزارش از همهٔ روایات
- ▶ مورخ در این روش ناچار به گزینش و انتخاب
- ▶ امکان دورماندن برخی جنبه‌ها از چشم
- ▶ متداول از قرن ۳ هـ
- ▶ بلاذری صاحب فتوح‌البلدان - دینوری نویسنده اخبار الطوال

۳ تحلیلی:

- ▶ بررسی موشکافانه تمام اخبار و روایات و نقد آن‌ها
- ▶ تحلیل علل و آثار
- ▶ تجارب الامم ابوعلی مسکویه - تاریخ بیهقی - مروج‌الذهب مسعودی

نکته

تنظیم گزارش‌های مورخان اسلامی یا سال‌شماری بود (طبری) یا موضوعی (مروج‌الذهب و معادن‌الجواهر) از مسعودی/ در روش موضوعی، یک موضوع خاص محور تاریخ‌نگاری قرار می‌گیرد - این موضوع می‌تواند یک شهر، جنگ‌ها یا طبقاتی از مردم مثل شعرا یا اطبا باشد.

تست ۷

کدام مورد درباره سبک و روش تاریخ‌نگاری طبری و مسعودی دو مورخ بزرگ مسلمانان، درست است؟

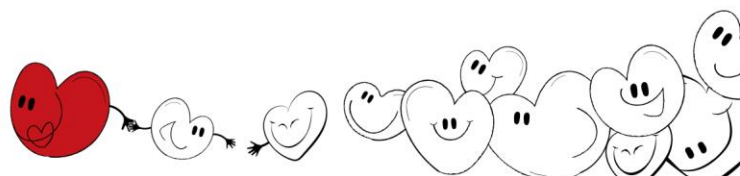
(کنکور دی ۱۴۰۱)

- ۱ طبری، تاریخ عمومی خود را به سبک تاریخ‌نگاری روایی و روش موضوع محوری تالیف کرده است.
- ۲ مروج‌الذهب و معادن‌الجواهر به سبک تاریخ‌نگاری تحلیلی و روش موضوع محوری نوشته شده است
- ۳ مسعودی در تالیف آثار خود، سبک تاریخ‌نگاری تحلیلی و روش سال‌شماری را به نحو عالی ترکیب کرده است
- ۴ طبری با جمع‌آوری و گزینش اخبار، نمونه‌ای موفق از تاریخ‌نگاری روایی را در قالب سال‌شماری ارائه کرده است

تست ۸

کدام مورد، از ویژگی‌های تاریخ‌نگاری روایی است؟

- ۱ مورخ به‌جای ذکر همه‌ی روایات درباره‌ی یک موضوع، با مطالعه و مطابقت همه‌ی روایت‌ها، یک گزارش واحد از آن‌ها تنظیم می‌کند.
- ۲ مورخ اقدام به تحلیل و تفسیر علل، آثار و پیامدهای وقایع می‌نماید.
- ۳ تاریخ‌نگاران هیچ‌گونه دخل و تصرفی در روایت‌ها نمی‌کردند و عیناً آن‌ها را ذکر می‌کردند.
- ۴ از برجسته‌ترین چهره‌های این سبک از تاریخ‌نویسی، می‌توان به بلاذری صاحب کتاب فتوح‌البلدان اشاره کرد.

تست ۹

سه گزاره زیر درباره یک مورخ سنتی، به کدام وجوه تاریخ‌نگاری و روش پژوهش در تاریخ، اشاره

(کنکور تیر ۱۴۰۳ داخل)

دارند؟

آ کتاب وی شرح لشکرکشی‌ها و اقدامات نظامی پادشاه است.

ب وی در اغلب رویدادها حضور داشته و پادشاه را همراهی می‌کرده است.

ج گزارش‌های او با زبانی دشوار و متکلف ثبت شده است.

۱ «الف» و «ج»: روش - «ب»: نقد روایت (خبر)

۲ «الف» و «ب»: نقد راوی - «ج»: نقد روایت (خبر)

۳ «الف»: نقد گزارش تاریخی - «ب»: نقد راوی - «ج»: بینش

۴ «الف»: بینش - «ب»: سنجش اعتبار راوی - «ج»: روش

تست ۱۰

ویژگی‌های زیر **به ترتیب** مربوط به تک‌نگاری است یا تاریخ‌نگاری روایی؟

آ نویسنده تلاش می‌کرد درستی یا نادرستی مطالب را به خواننده واگذار کند.

ب مورخ، روایت‌های مختلف و متعددی درباره‌ی موضوع واحد را با آوردن اسناد ذکر می‌کند.

ج در آغاز برای ثبت و ضبط سخنان و سیره‌ی پیامبر و صحابه‌ی ایشان بکار گرفته می‌شد.

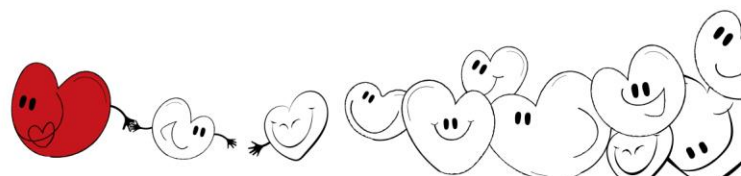
د کتاب «زندگی شگفت‌آور تیمور» از مشهورترین نوع آن است.

۱ تاریخ‌نگاری روایی - تاریخ‌نگاری روایی - تک‌نگاری - تک‌نگاری

۲ تک‌نگاری - تاریخ‌نگاری روایی - تک‌نگاری - تک‌نگاری

۳ تاریخ‌نگاری روایی - تک‌نگاری - تاریخ‌نگاری روایی - تاریخ‌نگاری روایی

۴ تاریخ‌نگاری روایی - تاریخ‌نگاری روایی - تاریخ‌نگاری روایی - تک‌نگاری

تست ۱۱ یکی از عمده‌ترین کارهای مورخان در سنجش اعتبار و نقد روایت‌کننده، کدام است؟ (کنکور ۹۹ داخل)

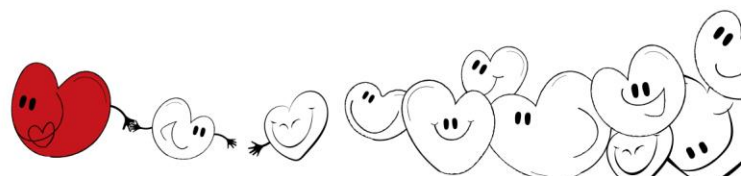
- ۱ بررسی مطابقت با عدم مطابقت روایت با عقل
- ۲ مقایسه‌ی منابع تاریخی با سایر منابع موجود
- ۳ اعتبارسنجی با تکیه بر دستاوردهای علوم تجربی
- ۴ تعیین فاصله‌ی زمانی و مکانی بین راوی و خبر

تست ۱۲ به ترتیب، کدام گزینه در مورد روش تاریخ‌نگاری کتب فتوح‌البلدان و تاریخ طبری صحیح می‌باشد؟

- ۱ مورخ به ذکر همه‌ی روایات نمی‌پردازد - تاریخ‌نگار هیچ‌گونه دخلی در روایات ندارد.
- ۲ مورخ با مطابقت همه‌ی روایت‌ها یک گزارش واحد تنظیم می‌کند - مورخ به تحلیل و تفسیر اطلاعات می‌پردازد.
- ۳ روایات عیناً ذکر می‌شود - اخبار فراوانی درباره‌ی موضوع واحد جمع می‌شود.
- ۴ هیچ‌گونه نقد و انتقادی صورت نمی‌گیرد - تعیین صحت مطالب به خواننده سپرده می‌شود.

تست ۱۳ تاریخ بی‌هقی، نمونه‌ی برجسته‌ای از کدام روش تاریخ‌نگاری به حساب می‌آید؟

- ۱ تاریخ‌نگاری تحلیلی
- ۲ تاریخ‌نگاری عمومی
- ۳ تاریخ‌نگاری روایی
- ۴ تاریخ‌نگاری ترکیبی

تست ۱۴ در اثر تاریخی کدام نویسنده‌ی زیر، وقایع به شیوه‌ی موضوع محوری تنظیم شده‌اند؟

- ۱ محمدبن جریر طبری
۲ علی بن حسین مسعودی
۳ خواجه رشیدالدین فضل‌الله
۴ ابوعلی مسکویه

تست ۱۵ کتاب تاریخ عالم‌آرای عباسی اثر اسکندربیک ترکمان، در کدام دسته از منابع مکتوب تاریخ

ایران جای می‌گیرد؟

- ۱ تاریخ‌های سلسله‌ای
۲ تاریخ‌های عمومی
۳ تک‌نگاری
۴ زندگی‌نامه‌ها

تست ۱۶ پاسخ هریک از پرسش‌های زیر در کدام گزینه آمده است؟ (به ترتیب)

آ مهم‌ترین رسالت مورخان، کدام است؟

ب مورخانی مانند مقدسی، ابن مسکویه و بیهقی از کدام‌یک از روش‌ها برای سنجش اعتبار و نقد و بررسی گزارش‌ها و منابع تاریخی استفاده می‌کردند؟

ج مهم‌ترین ویژگی تاریخ‌نگاری روایی چیست؟

۱ تلاش برای فهم دقیق رویدادهای گذشته - مقایسه و تطبیق با سایر منابع و شواهد - ذکر روایت‌ها بدون هیچ‌گونه دخل و تصرف

۲ ثبت و ضبط دقیق رویدادهای گذشته - مقایسه و تطبیق با سایر منابع و شواهد - عدم ارائه نقد و نظر درباره‌ی درستی یا نادرستی خبر

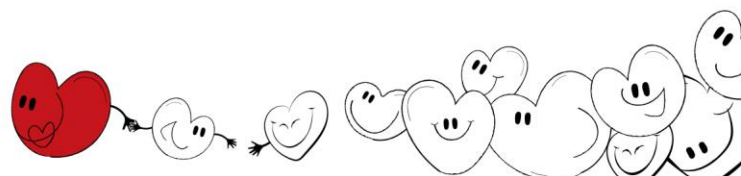
۳ ثبت و ضبط دقیق رویدادهای گذشته - مطابقت با عقل - عدم ارائه نقد و نظر درباره‌ی درستی و یا نادرستی خبر

۴ تلاش برای فهم دقیق رویدادهای گذشته - مطابقت با عقل - ذکر روایت‌ها بدون هیچ‌گونه دخل و تصرف

تست ۱۷ چه شیوه از تاریخ‌نگاری از دوره تیموریان به بعد مرسوم شد و تاریخ‌نویسی سلسله‌ای با چه نوع

از تاریخ‌نگاری پیوستگی یافت؟

- ۱ تاریخ محلی - تاریخ‌های عمومی
۲ تاریخ عمومی - تک‌نگاری
۳ تک‌نگاری - تاریخ‌های منظوم
۴ تک‌نگاری - تاریخ‌های محلی

تست ۱۸ در تاریخ‌نگاری ترکیبی، مورخ .....

- ۱ هیچ نقد و نظری درباره‌ی درستی و نادرستی خبر ارائه نمی‌دهد.
- ۲ پس از به دست آوردن مدارک و اسناد کافی، درباره‌ی اصل خبر قضاوت می‌کند.
- ۳ با بررسی موشکافانه‌ی تمام اخبار و روایت‌های مربوط به یک رویداد، آن را تفسیر می‌کند.
- ۴ ناچار به گزینش و انتخاب است و امکان دارد برخی از جنبه‌های خبر از چشم او دور بماند.

تست ۱۹ کدام گزینه، درباره‌ی «تاریخ طبری و بخش تاریخ ایران باستان آن» درست است؟ (کنکور ۱۴۰۰ خارج)

- ۱ یک تاریخ عمومی است و طبری برای نگارش این بخش، از ترجمه‌ی عربی خدای‌نامه‌ها استفاده کرده است.
- ۲ یک تاریخ روایی است و مؤلف برای نگارش بخش مذکور، از متن پهلوی خدای‌نامه‌های دوره‌ی ساسانی بهره برده است.
- ۳ یک تاریخ عمومی است و طبری از متن پهلوی خدای‌نامه‌های دوره‌ی ساسانی برای نگارش بخش مذکور بهره برده است.
- ۴ یک تاریخ روایی است و مؤلف، از شاهنامه و ترجمه‌ی عربی دینوری از خدای‌نامه‌ها برای نگارش این بخش بهره برده است.

تست ۲۰ کدام یک از آثار تاریخی زیر، از گونه‌های تاریخ سلسله‌ای محسوب می‌شود؟

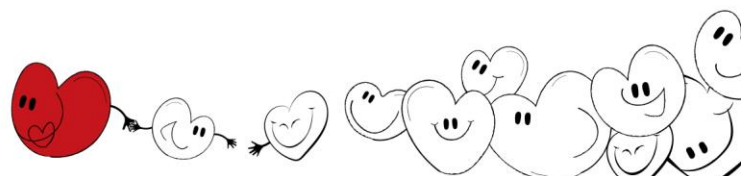
- ۱ تاریخ سیستان
- ۲ تاریخ طبری
- ۳ تاریخ بیهقی
- ۴ شاهنامه فردوسی

تست ۲۱ به ترتیب کتاب‌های «تاریخ بیهقی» و «اخبار الطوال» جزء کدام سبک از روش‌های تاریخ‌نگاری هستند

و کتاب تجارب‌الامم نوشته‌ی کیست؟

- ۱ تاریخ‌نگاری تحلیلی، تاریخ‌نگاری ترکیبی - ابوعلی مسکویه
- ۲ تاریخ‌نگاری تحلیلی، تاریخ‌نگاری ترکیبی - بلاذری
- ۳ تاریخ‌نگاری ترکیبی، تاریخ‌نگاری تحلیلی - بلاذری
- ۴ تاریخ‌نگاری ترکیبی، تاریخ‌نگاری تحلیلی - ابوعلی مسکویه

تست ۲۲ تاریخ طبری تألیف محمدبن جریر طبری، از کدام یک از انواع تاریخ‌نگاری محسوب می‌شود؟

- ۱ عمومی   ۲ تک‌نگاری   ۳ سلسله‌ای   ۴ منظوم

تست ۲۳ کدام گزاره در ارتباط با تاریخ‌نگاری ترکیبی صحیح می‌باشد؟

- ۱ مورخ در این روش، روایت‌های متعدد را با آوردن اسناد ذکر می‌کند.
- ۲ با بررسی تمام اخبار مربوط به یک واقعه، علل و آثار آن تحلیل و تفسیر می‌شود.
- ۳ از مشهورترین چهره‌های این سبک از تاریخ‌نویسی می‌توان به مسعودی اشاره کرد.
- ۴ در این روش امکان دارد برخی از جنبه‌های خبر از چشم مورخ دور بماند.

تست ۲۴ کتاب تجارب‌الامم تألیف ابوعلی مسکویه، از نمونه‌های کدام‌یک از روش‌های تاریخ‌نگاری محسوب می‌شود؟

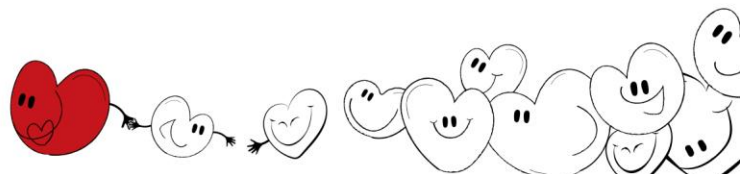
- ۱ ترکیبی   ۲ روایی   ۳ موضوعی   ۴ تحلیلی

تست ۲۵ کدام مورد در رابطه با «تاریخ‌نگاری روایی» نادرست است؟

- ۱ در این نوع تاریخ‌نگاری نویسندگان، هیچ نقد و نظری درباره‌ی درستی و نادرستی خبر ارائه نمی‌دهند.
- ۲ مشهورترین چهره‌ی تاریخ‌نگاری روایی مورخ مشهور بلاذری می‌باشد.
- ۳ این نوع تاریخ‌نگاری در آغاز برای ثبت و ضبط سخنان سیره‌ی پیامبر و صحابه‌ی ایشان به کار گرفته می‌شد.
- ۴ مهم‌ترین ویژگی این نوع تاریخ‌نگاری در این بود که تاریخ‌نگاران، بدون هیچ‌گونه دخل و تصرفی در روایت‌ها، عیناً آن‌ها را ذکر می‌کردند.

تست ۲۶ کدام گزینه را می‌توان از اشکالات تاریخ‌نگاری «ترکیبی» دانست؟

- ۱ در تحلیل حوادث، از علوم دیگر کمک گرفته نمی‌شود.
- ۲ در این روش هیچ نظری درباره‌ی درستی و نادرستی خبر ارائه نمی‌شود.
- ۳ امکان دارد برخی از جنبه‌های خبر از چشم مورخ دور بماند.
- ۴ به زمان رخ دادن حوادث توجه نمی‌شود.

تست ۲۷ کدام یک از گزینه‌های زیر در ارتباط با روش «تاریخ‌نگاری تحلیلی» نیست؟

- ۱ بررسی موشکافانه تمامی اخبار و روایت‌ها و نقد آن
- ۲ آثار برجسته این نوع تاریخ‌نگاری: کتاب‌های تجارب‌الامم ابوعلی مسکویه، تاریخ بیهقی و مورج الذهب مسعودی
- ۳ گزینش و انتخاب روایت صحیح‌تر
- ۴ تفسیر علل، آثار و پیامدهای یک رویداد

تست ۲۸ مورخان وقتی با گزارش تاریخی مواجه می‌شوند، دست به چه اقدامی می‌زنند و در گذشته به چه

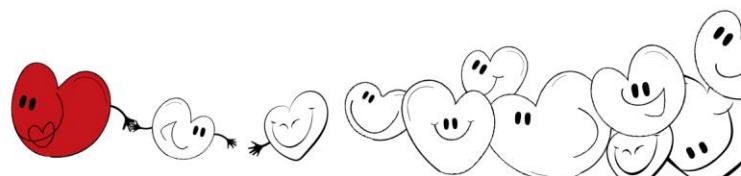
منظوری، روش‌ها و فنونی را به کار می‌گرفتند؟

- ۱ صرفاً نقد راوی - تشخیص و تعیین اصالت اخبار و اسناد یک رویداد تاریخی
- ۲ صرفاً نقد رویداد تاریخی - بازآفرینی زندگی اجتماعی انسان در گذشته
- ۳ اعتبارسنجی یا نقد - تشخیص و تعیین اصالت اخبار و اسناد یک رویداد تاریخی
- ۴ صرفاً نقد راوی - تشخیص و تعیین اخبار و اسناد چند رویداد تاریخی

تست ۲۹ در کدام یک از روش‌های تاریخ‌نگاری امکان دارد برخی از جنبه‌های خبر و روایت تاریخی از نظر

مورخ دور بماند؟

- ۱ روایی
- ۲ تحلیلی
- ۳ موضوعی
- ۴ ترکیبی

تست ۳۰ بررسی موشکافانه‌ی تمام اخبار و روایت‌های مربوط به رویدادها، مربوط به کدام‌یک از انواع تاریخ‌نگاری است؟

- ۱ روایی   ۲ ترکیبی   ۳ عینی   ۴ تحلیلی

تست ۳۱ کدام نوع تاریخ‌نگاری به تدریج با تاریخ‌نویسی محلی پیوستگی یافت؟

- ۱ عمومی   ۲ سفرنامه‌ها   ۳ سلسله‌ای   ۴ زندگی‌نامه‌ها

